

**ВІННИЦЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ МИХАЙЛА КОЦЮБІНСЬКОГО**

**НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ ПЕДАГОГІКИ, ПСИХОЛОГІЇ,
ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ ВИЩОЇ КВАЛІФІКАЦІЇ**

**Кафедра педагогіки, професійної освіти та управління освітніми
закладами**

ЗАТВЕРДЖУЮ

Перший проректор
з науково-педагогічної роботи

доц. Гусев С.О.

08 _____ 2021 р.

**РОБОЧА ПРОГРАМА
ОБОВ'ЯЗКОВОЇ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ**

Професійна компетентність викладача закладу вищої освіти

підготовки доктора філософії
галузі знань 03 Гуманітарні науки
спеціальності 032 – Історія та археологія
Освітньо-наукова програма «історія та археологія»
Факультет історії, права і публічного управління

Вінниця – 2021 рік

Робоча програма з обов'язкової навчальної дисципліни «Професійна компетентність викладача закладу вищої освіти» для підготовки доктора філософії зі спеціальності 032 – історія та археологія.
Мова навчання – українська
27 серпня 2021 р. – 15 с.

РОЗРОБНИК: Холковська І.Л., канд. пед. наук, доцент кафедри педагогіки, професійної освіти та управління освітніми закладами

Робоча програма розглянута і схвалена на засіданні кафедри педагогіки, професійної освіти та управління освітніми закладами
Протокол № 21 від «30» червня 2021р.

Завідувач кафедри педагогіки,
професійної освіти та управління
освітніми закладами

О.В. Акімова

« 27 » 08 20 21 р.

Робоча програма розглянута і схвалена на засіданні навчально-методичної комісії Навчально-наукового інституту педагогіки, психології, підготовки фахівців вищої кваліфікації
Протокол № 1 від «27» серпня 2021 р.

Голова навчально-методичної комісії
Навчально-наукового інституту педагогіки,
психології, підготовки фахівців вищої кваліфікації

О. В. Волошина

« 27 » 08 20 21 р.

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, ступінь вищої освіти	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів – 3	Галузь знань 03 – Гуманітарні науки	Нормативна	
Індивідуальне науково-дослідне завдання	Спеціальність 032 – історія та археологія Освітньо-наукова програма «історія та археологія»	РІК ПІДГОТОВКИ	
		1 - й	1 - й
Загальна кількість годин - 90		СЕМЕСТР	
		1 - й	1 - й
		ЛЕКЦІЇ	
		20 год.	6 год.
		ПРАКТИЧНІ ЗАНЯТТЯ	
		10 год.	4 год.
		ЛАБОРАТОРНІ РОБОТИ	
		ІНДИВІДУАЛЬНІ ЗАНЯТТЯ	
		САМОСТІЙНА РОБОТА	
		60 год.	80 год.
		ВИД КОНТРОЛЮ: залік	
Тижневих годин для денної форми навчання:	Ступінь вищої освіти: доктор філософії		
<i>аудиторних - 1</i> <i>самостійної роботи студента</i> <i>- 3</i>			

Примітка:

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної роботи % становить:

для денної форми навчання – 27%:73%

для заочної форми навчання – 8,3%:91,7%

2. Мета, завдання, компетентності та програмні результати навчання

2.1. Метою викладання навчальної дисципліни «Професійна компетентність викладача ЗВО» є розвиток загальних та фахових компетентностей майбутніх науковців.

2.2. Основними завданням вивчення дисципліни «Професійно-педагогічна компетентність викладача ЗВО» є: формування гуманістичної педагогічної позиції, розуміння мети і завдань власної педагогічної діяльності; сприяння оптимізації позитивно спрямованого педагогічного спілкування; формування вмінь програмувати власну поведінку в ситуаціях професійно-педагогічної взаємодії; розвиток умінь професійно-педагогічної комунікації; розвиток культури мислення, мови, мімічної та пантомімічної виразності, педагогічної техніки та ораторського мистецтва, майстерності педагогічного спілкування.

2.3. Компетентності (за освітньою програмою)

2.3.1. Загальні компетентності:

Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.

Здатність працювати в міжнародному контексті.

Здатність розробляти проекти та управляти ними.

Здатність генерувати нові ідеї (креативність)

2.3.2. Фахові компетентності:

Здатність застосовувати інформаційні, телекомунікаційні, інноваційні технології, сучасні електронні ресурси, спеціалізоване програмне забезпечення у науковій, педагогічній та навчальній діяльності.

Здатність ініціювати, розробляти, організовувати і реалізовувати комплексні інноваційні проекти в галузі історії та дотичні до неї міждисциплінарні проекти, проявляти лідерські та організаторські здібності під час їх реалізації.

Здатність здійснювати науково-педагогічну діяльність у вищій освіті.

Здатність дотримуватись етики досліджень, а також правил академічної доброчесності в наукових дослідженнях та науково-педагогічній діяльності.

2.4. Програмні результати навчання:

ПРН 02. Глибоко розуміти загальні принципи та методи гуманітарних наук, а також методологію наукових досліджень, застосувати їх у власних дослідженнях у сфері історії й археології та викладацькій практиці;

ПРН 03. Формулювати й вдосконалювати важливі дослідницькі завдання та вирішувати їх, дотримуючись правил академічної доброчесності та професійної етики;

ПРН 12. Використовувати теоретичні досягнення історії, психології та педагогіки, їх принципи і положення в науково-педагогічній діяльності.

2.

3. Програма навчальної дисципліни

Тема 1. СУТНІСТЬ ТА СТРУКТУРА ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ВИКЛАДАЧА ЗАКЛАДУ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Поняття компетентність, компетентний, компетенція. Компетентність як готовність до виконання поставленого завдання, що є результатом набуття компетенцій та включення особистісних характеристик людини. Компетенції як знання, вміння, навички і досвід, набуті та розвинуті завдяки навчанню. Сучасні класифікації загальних компетентностей. Мотиваційна, проектувальна, конструктивна, комунікативна, інформаційно-аналітична, організаційна компетенції. Особистісний потенціал викладача: морально-етичні, науково-педагогічні, індивідуально-психологічні якості; професійно-педагогічні здібності. Основні характеристики професійної компетентності.

Тема 2. ІНФОРМАЦІЙНА КОМПЕТЕНТНІСТЬ ВИКЛАДАЧА ЗАКЛАДУ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Зміст поняття «інформаційна компетентність». Структура інформаційної компетентності викладача ЗВО. Елементи інформаційної компетентності: мотивація, потреба та інтерес до отримання знань, умінь і навичок у галузі технічних, програмних засобів інформації; сукупність громадських, природних і технічних знань, що відображають систему сучасного інформаційного суспільства; знання, що становлять інформативну основу пошукової пізнавальної діяльності; способи і дії, що визначають операційну основу пошукової пізнавальної діяльності; досвід пошукової діяльності у сфері програмного забезпечення і технічних ресурсів; досвід стосунків «людина-комп'ютер». Критичне мислення як складова інформаційної компетентності викладача ЗВО.

Тема 3. ДОСЛІДНИЦЬКА КОМПЕТЕНТНІСТЬ ВИКЛАДАЧА ЗВО

Об'єкт, предмет, мета, завдання дослідницької діяльності викладача ЗВО. Методи педагогічної діагностики. Алгоритм виконання етапів дослідницьких робіт (теоретичних, пошукових, прикладних): 1) залученість до (теми) дослідження; 2) вибір об'єкту дослідження; 3) постановка мети дослідження; 4) виконання огляду стану питання дослідження (за літературними джерелами і емпіричними даними); 5) постановка завдань дослідження; 6) розробка гіпотези дослідження; 7) розробка теоретичних засад і передумов дослідження; 8) розробка програми і методики експериментального дослідження; 9) проведення теоретичного або експериментального дослідження; 10) обробка, визначення надійності та аналіз результатів дослідження; 11) практична апробація результатів дослідження і визначення їх ефективності; 12) узагальнення результатів теоретичного і експериментального дослідження, зіставлення їх з результатами практичної апробації; 13) формулювання висновків і пропозицій (рекомендацій) щодо використання теоретичних і практичних результатів і подальшого напрямку досліджень; 14) складання і оформлення наукового звіту; 15) впровадження результатів дослідження в практику.

Тема 4. КОМУНІКАТИВНА КОМПЕТЕНТНІСТЬ ВИКЛАДАЧА ЗАКЛАДУ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Складові комунікативної компетентності викладача ЗВО: комунікативні знання, вміння, навички; комунікативна спрямованість; гуманістична позиція; комунікативна креативність, що забезпечують у комплексі ефективне педагогічне спілкування. Комунікативна компетентність як особистісна якість педагога, що визначається його включеністю у професійну діяльність, формується в процесі розвитку і саморозвитку особистості в цілому, включаючи її пізнавальну, емоційно-вольову і мотиваційну сфери, системи стосунків і ціннісних орієнтацій. Комунікативна компетентність передбачає поінформованість педагога про цілі, суть, структуру, засоби, особливості педагогічного спілкування (комунікативні знання); володіння технологією цієї діяльності (комунікативні вміння і навички); сформованість індивідуально-психологічних якостей фахівця, які забезпечують усвідомлення важливості ефективного педагогічного спілкування, прагнення до постійного вдосконалення комунікативної сторони педагогічної діяльності (комунікативна спрямованість), орієнтацію на особу людини як на головну цінність (гуманістична позиція), а також здатність до нестандартного, творчого рішення комунікативних завдань, що виникають у процесі педагогічного спілкування (комунікативна креативність).

Тема 5. ШЛЯХИ РОЗВИТКУ КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ВИКЛАДАЧА ЗАКЛАДУ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Засоби професійно-педагогічної комунікації: вербальні і невербальні засоби комунікації.

Вербальні засоби професійно-педагогічної комунікації. Засоби комунікації, засоби професійно-педагогічної комунікації, вербальні засоби комунікації, мова, мовлення, монолог, діалог, полілог, усне мовлення, писемне мовлення, внутрішнє мовлення, культура мови, культура мовлення, ознаки культури мовлення, техніка мовлення, мовленнєвий етикет педагога, мовленнєві моделі взаємодії «викладач ЗВО – студент», репліки, висловлювання викладача, їх функції. Невербальні засоби професійно-педагогічної комунікації. Невербальна комунікація, засіб невербальної комунікації, статична і динамічна експресія, комунікаційні артефакти, такесика, проксеміка.

Тема 6. ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНА КОМПЕТЕНТНІСТЬ ВИКЛАДАЧА ЗВО

Сутність педагогічного спілкування як виду професійної діяльності викладача ЗВО, його функції та види. Педагогічна взаємодія. Модель процесу комунікації. Комунікативна компетентність, комунікативна культура. Педагогічне спілкування, його особливості, функції, структура. Характер педагогічного спілкування: функціонально-рольове й особистісно-орієнтоване, їх взаємозв'язок у педагогічній взаємодії. Рольові позиції: позиція Дорослого, позиція Батька, позиція Дитини, позиція Неучасті, їх вплив на поведінку співрозмовника. Бар'єри спілкування (фізичний, психологічний, соціальний, гностичний, естетичний та інші). Основні стилі спілкування як вияв характерних особливостей педагогічної взаємодії. Педагогічна етика.

Тема 7. ІНШОМОВНА КОМПЕТЕНТНІСТЬ ВИКЛАДАЧА ЗВО

Сутність іншомовної компетентності викладача ЗВО. Структура іншомовної компетентності: вербально-комунікативна компетенція (здатність опрацювати, групувати, запам'ятовувати); лінгвістична компетенція (здатність розуміти, продукувати необмежену кількість правильно побудованих речень за допомогою засвоєних слів і правил їх поєднання); вербально-когнітивна компетенція (здатність брати до уваги під час мовленнєвого спілкування контекстуальну доречність); креативна компетенція (володіння понятійним апаратом, необхідним для аналізу та оцінювання відповідності використання засобів мовленнєвого спілкування).

Тема 8. КОНФЛІКТОЛОГІЧНА КОМПЕТЕНТНІСТЬ ВИКЛАДАЧА ЗВО

Педагогічний конфлікт, його сутність, джерела, особливості, причини, функції, класифікації. Структура педагогічного конфлікту. Динаміка педагогічного конфлікту, його фази (латентна, демонстративна, агресивна, батальна, зростання порушень, деформація когніцій, фінал конфлікту, ескалація, рецидив). Об'єкти і суб'єкти конфлікту у ЗВО, їх особливості. Раціональна комунікація у конфлікті (9 кроків до уникнення деструктивного конфлікту, 9 кроків до врегулювання конфлікту, правила передбачення конфлікту). Типові стратегії конструктивного вирішення педагогічних конфліктів. Адаптивна поведінка педагога в конфлікті, управління розвитком і перебігом конфлікту. Стилi поведінки в конфліктній ситуації, поведінкові індикатори, захисні реакції, адаптивна поведінка. Етичні вимоги до викладача у конфліктній ситуації.

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Тема 1. Сутність та структура професійної компетентності викладача закладу вищої освіти	9	2	2			5	11	2	2			7
Тема 2. Інформаційна компетентність викладача закладу вищої освіти	8	2				6	8					8
Тема 3. Дослідницька компетентність викладача ЗВО	10	2	2			6	9	2				7
Тема 4. Комунікативна компетентність викладача закладу вищої освіти	8	2				6	9	2				7
Тема 5. Шляхи розвитку комунікативної компетентності викладача закладу вищої освіти	9	2	2			5	8					8
Тема 6. Психолого-педагогічна компетентність викладача ЗВО	7	2				5	7					7
Тема 7. Іншомовна компетентність викладача ЗВО	7		2			5	7					7
Тема 8. Конфліктологічна компетентність викладача ЗВО	8	2				6	8					8
Тема 9. Соціальна	10	2	2			6	9		2			7

компетентність викладача ЗВО												
Тема 10. Фасилітаційна компетентність педагога	7	2				5	7					7
Тема 11. Рефлексивна компетентність викладача ЗВО	7	2				5	7					7
Разом за розділом 1	90	20	10			60	90	6	4			80
УСЬОГО ГОДИН	90	20	10			60	90	6	4			80

5. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		Денна форма навчання	Заочна форма навчання
1.	Сутність та структура професійної компетентності викладача закладу вищої освіти	2	2
2.	Дослідницька компетентність викладача ЗВО	2	
3.	Шляхи розвитку комунікативної компетентності викладача закладу вищої освіти	2	
4.	Іншомовна компетентність викладача ЗВО	2	
5.	Соціальна компетентність викладача ЗВО	2	2
УСЬОГО ГОДИН		10	4

6. Теми лабораторних занять (навчальним планом не передбачено)

7. Теми індивідуальних занять (навчальним планом не передбачено)

8. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		Денна форма навчання	Заочна форма навчання
1.	Сутність та структура професійної компетентності	9	7

	викладача закладу вищої освіти		
2.	Інформаційна компетентність викладача закладу вищої освіти	8	8
3.	Дослідницька компетентність викладача ЗВО	10	7
4.	Комунікативна компетентність викладача закладу вищої освіти	8	7
5.	Шляхи розвитку комунікативної компетентності викладача закладу вищої освіти	9	8
6.	Психолого-педагогічна компетентність викладача ЗВО	7	7
7.	Іншомовна компетентність викладача ЗВО	7	7
8.	Конфліктологічна компетентність викладача ЗВО	8	8
9.	Соціальна компетентність викладача ЗВО	10	7
10.	Фасилітаційна компетентність педагога	7	7
11.	Рефлексивна компетентність викладача ЗВО	7	7
УСЬОГО ГОДИН		60	80

9. Індивідуальні завдання (навчальним планом не передбачено)

10. Методи та технології навчання

- словесні методи: лекція, розповідь, пояснення, бесіда, навчальна дискусія, консультація, співбесіда;
- практичні методи: практичні заняття;
- наочні методи: комп'ютерна презентація;
- робота з навчально-методичною літературою, науковими джерелами і електронними ресурсами: конспектування, тезування, анотування, складання реферату;
- методи організації самостійної роботи: виконання проєктів, індивідуальних і творчих завдань;
- за характером пізнавальної діяльності: пояснювально-ілюстративний, репродуктивний, проблемно-пошуковий, евристичний, дослідницький, розв'язування творчих завдань, проблемного викладу навчального матеріалу;
- інтерактивні та активізації навчання, з використанням новітніх мультимедійних та комп'ютерних технологій: групове навчання, мозковий штурм, робота в парах;
- індивідуальна науково-дослідна робота.

11. Критерії та методи оцінювання

Методи поточного оцінювання:

усне і письмове опитування;
виступи на практичних заняттях;
підготовка та демонстрація презентацій;
портфоліо.

Методи підсумкового оцінювання: усний залік.

Результат освітньої діяльності здобувача вищої освіти оцінюється згідно з Критеріями оцінювання знань і вмінь студентів Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського за такими рівнями і критеріями:

Оцінка за шкалами ECTS, стобаловою, розширеною	Критерії оцінювання	Рівень досягнень здобувача
<p style="text-align: center;">А 90-100 балів ВІДМІННО</p>	<p>Здобувач володіє понятійним і фактичним апаратом освітнього компонента на поглибленому рівні; комплексом знань та вмінь, який характеризується системністю. Застосування знань здійснюється на основі самостійного цілеутворення, побудови власних програм діяльності.</p> <p>Здобувач проявляє нешаблонність мислення у виборі і використанні елементів комплексу знань, здатний самостійно і творчо використовувати набуті уміння відповідно до варіативних ситуацій навчання.</p> <p>Здобувач спроможний самостійно формулювати узагальнення та висновки, нові задачі, розв'язувати нестандартні задачі, ситуації. Навчально-пізнавальна активність обумовлена пізнавальними інтересами, мотивами саморозвитку і професійного становлення.</p> <p>Здобувач проявляє інтерес до актуальних проблем відповідного освітнього компонента, може під керівництвом викладача вибрати предмет наукового дослідження, проводити самостійну науково-дослідну роботу.</p>	<p>ВИСОКИЙ</p>
<p style="text-align: center;">В 80-89 балів ДУЖЕ ДОБРЕ</p>	<p>Здобувач володіє понятійним і фактичним апаратом освітнього компонента на поглибленому рівні.</p> <p>Здобувач володіє комплексом знань та вмінь, який є частково-впорядкованим. У процесі застосування знань студент спроможний вибрати необхідний елемент комплексу знань та вмінь.</p> <p>Застосування знань та вмінь здійснюється як у стандартних ситуаціях, так і при незначних варіаціях умов на основі використання загальних рекомендацій. Відбувається перенесення сформованих умінь або їх комплексів на розв'язування незнайомих задач, ситуацій.</p> <p>Навчально-пізнавальна активність стимулюється пізнавальними інтересами, продукт діяльності оцінюється як професійно значущий.</p>	<p>ВИСОКИЙ</p>

<p>С 75-79 балів ДОБРЕ</p>	<p>Здобувач володіє понятійним і фактичним апаратом освітнього компонента на підвищеному рівні, може усвідомлено застосовувати знання та вміння для висвітлення суті питання. Комплекс знань частково-структурований. Знання застосовуються переважно у знайомих ситуаціях.</p> <p>Здобувач усвідомлює особливості навчальних задач, ситуацій тощо. Пошук способів їх розв'язання здійснюється за зразком.</p> <p>Здобувач спроможний аргументувати застосування певної методичної дії у ході розв'язування задач, ситуацій тощо.</p> <p>Навчально-пізнавальна активність стимулюється мотивами професійного становлення і пізнавальними інтересами.</p>	<p>ДОСТАТНІЙ</p>
<p>Д 60-79 балів ДОБРЕ</p>	<p>Здобувач володіє понятійним і фактичним апаратом освітнього компонента на середньому рівні, може проілюструвати власними прикладами відповідь на питання, частково усвідомлює специфіку навчальних та прикладних задач, ситуацій тощо, має знання про способи розв'язування типових задач, ситуацій тощо. Однак процес самостійного розв'язування задач, ситуацій тощо потребує опори на зразок.</p> <p>Навчально-пізнавальна активність студентів є ситуативно-евристичною. Домінують мотиви обов'язку та особистого успіху. Використання засобів саморозвитку та самопізнання відбувається не усвідомлено.</p>	<p>ЗАДОВІЛЬНИЙ</p>
<p>Е 50-59 балів ДОСТАТНЬО</p>	<p>Здобувач володіє понятійним і фактичним апаратом освітнього компоненту на середньому рівні. Має уявлення про специфіку навчальних та прикладних задач, ситуацій тощо. Виконання дій при роз'ясненні задач, ситуацій частково усвідомлюється, здійснюється частково правильно.</p>	<p>НИЗЬКИЙ</p>
<p>Фх 35-49 балів НЕЗАДОВІЛЬНО</p>	<p>Здобувач володіє понятійним і фактичним апаратом освітнього компонента на елементарному рівні, має уявлення про зміст основних розділів. Виконання окремих дій відбувається не усвідомлено, однак переважно правильно, навчально-пізнавальна активність мотивується ситуативно-прагматичним інтересом.</p>	<p>НЕЗАДОВІЛЬНО</p>
<p>Ф 0-34 балів НЕПРИЙНЯТНО</p>	<p>Здобувач володіє понятійним і фактичним апаратом освітнього компонента на елементарному рівні, має уявлення про зміст окремих розділів. Виконання окремих методичних дій відбувається несвідомо, у більшості неправильно, навчально-пізнавальна активність проявляється лише у ситуаціях зовнішнього примусу.</p>	<p>НЕЗАДОВІЛЬНО</p>

12. Розподіл балів, які отримують здобувачі

ПОТОЧНИЙ КОНТРОЛЬ ТА САМОСТІЙНА РОБОТА																					Підсумков. контроль	Загальна кількість балів		
РОЗДІЛ 1																								
T1		T2		T3		T4		T5		T6		T7		T8		T9		T10		T11		Контроль вн. робота	30	100
А у д.	С Р.	А у д.	С Р.	А у д.	С Р.	А у д.	С Р.	А у д.	С Р.	А у д.	С Р.	А у д.	С Р.	А у д.	С Р.	А у д.	С Р.	А у д.	С Р.	А у д.	С Р.			
3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	4		

Шкала оцінювання: сто балова, ECTS, розширена

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за розширеною шкалою
		<i>Для екзамену, заліку, курсової роботи, практики</i>
90-100	A	ВІДМІННО
80-89	B	ДУЖЕ ДОБРЕ
75-79	C	ДОБРЕ
60-74	D	ЗАДОВІЛЬНО
50-59	E	ДОСТАТНЬО
35-49	FX	НЕЗАДОВІЛЬНО З МОЖЛИВІСТЮ ПОВТОРНОГО СКЛАДАННЯ
1-34	F	НЕПРИЙНЯТНО З ОBOB'ЯЗКОВИМ ПОВТОРНИМ ВИВЧЕННЯМ ДИСЦИПЛІНИ

13. Методичне забезпечення

1. Навчально-методичний комплекс з курсу «Професійна компетентність викладача ЗВО».

14. Рекомендована література

Основна

1. Бабаян Ю.О. Формування рефлексивної компетентності майбутнього вчителя / Ю.О. Бабаян, К.Ф. Нор // Формування професійної компетентності майбутнього вчителя: Наук. посіб. / За заг. ред.. проф.. С.І. Якименко. – К.: Видавничий Дім «Слово», 2015. – С. 231-266.
2. Волобуєва Т. Оновлення змісту професійної компетентності педагогічних кадрів / Т.Волобуєва // Рідна школа. – 2016. – № 3. – С. 21-23.
3. Головань М.С. Сутність і зміст поняття «дослідницька компетентність»/ М.С. Головань, В.В. Яценко // Теорія та методика навчання фундаментальних дисциплін у вищій школі: збірник наук. праць. Вип. 7. – Кривий Ріг: Видавничий відділ НМет АУ, 2015. – С. 55-62.

4. Гура О.І. Психолого-педагогічна компетентність викладача ВНЗ: теоретико-методологічний аспект: Монографія / О.І. Гура. – Запоріжжя: ГУ —ЗІДМУ, 2006. – 332 с.
5. Дзюба Т. Конфліктологічна компетентність директора школи / Т. Дзюба // Шлях освіти. – 2014. – №1. – С. 3-8.
6. Дубасенюк О.А. Професійна підготовка вчителя до педагогічної діяльності: монографія О.А. Дубасенюк, Т.В. Семенюк, О.Є. Антонова. – Житомир: Житомирський держ. пед. ун-тет. 2003. – 192 с.
7. Пономарьов, О. С. Модель професійної діяльності фахівця / О. С. Пономарьов. – НТУ, ХП, 2006. – 33 с.
8. Професіоналізм особистості: теоретико-методологічний аспект: Монографія / В.Й. Бочелюк, С.А. Білоусов, Г.О. Горбань, Т.А. Гришина, О.І. Гура та ін. – Запоріжжя: ГУ —ЗІДМУ, 2007. – 248 с.
9. Сисоєва С.О. Розвиток дослідницької компетентності викладачів вищої школи: навч. посіб. / С.О. Сисоєва, Л.В. Козак // Київ. Ун-тет ім. Б. Грінченка. – К.: ТОВ «Видавниче підприємство «Едельвейс». 2016. – 156 с.
10. Черемис І. Нові вимоги до спеціаліста: поняття компетентності й компетенції / І. Черемис // Вища освіта України. – 2006. - № 2. – С. 84-88.
11. Ягупов В.В. Інформаційно-аналітична компетентність керівників професійно-технічних навчальних закладів: поняття, зміст і структура / В.В. Ягупов // Науковий вісник Інституту професійно-технічної освіти НАПН України. Професійна педагогіка; зб. наук праць: Вип.3 / Інст-т проф.-тех. освіти НАПН України; [Ред. кол. .В.О. Радкевич (голова) та ін.].-К. Вид-во ІІТО НАПН України, 2012. - С.32.
12. Яковенко Т. ІКТ-компетентність педагога як інструмент підвищення рівня його професійної компетентності / Т. Яковенко, С. Фаттахова. – К.: Вища школа, 2018. – 98 с.

Додаткова

1. Абрамович С. Д. Мовленнєва комунікація / С. Д. Абрамович, М. Ю. Чікарькова: Підручник. — К.: Центр навч. л-ри, 2004. -186 с.
2. Бережнова Е.В. Профессиональная компетентность как критерий качества подготовки будущих учителей / Е.В. Бережнова // Компетенции в образовании: опыт проектирования: сб. науч. тр. / Под ред.. А.В. Хуторского. – М.: ИНЭК, 2007. – 327 с.
3. Волкова Н. П. Педагогічні комунікації: Навч. пос. / Н.П. Волкова. — Дніпропетровськ: РВВ ДНУ, 2002.- 246 с.
4. Головань М.С. Компетентнісний підхід як методологічна основа вищої професійної освіти / М.С. Головань // Психологія реальності і перспективи. Збірник наук. праць Рівненського держ. гуманіт. ун-ту. Вип. Й. От Рівне: РДГУ, 2016. – С. 53-59.
5. Дерев'янюк О. В. Теоретичні засади формування професійної компетентності / О. В. Дерев'янюк, В. І. Тернопільська // Збірник наукових праць № 27. Серія : Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання в підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми. – Вінниця, 2011. – С. 523–528.

- 6.Дорошенко С. І. Основи культури і техніки усного мовлення. — Харків: «ОВС», 2002. – 168 с.
- 7.Равен Дж. Компетентность в современном обществе: выявление, развитие и реализация / Дж. Равен. – М.: Когнито-Центр, 2012. – 396 с.
- 8.Тесленко М.М. Професійна компетентність як показник якості фахової підготовки майбутнього психолога / М.М. Тесленко // Вісник ОНУ ім. І.І. Мечникова. Психологія. 2015. Т. 20. Вип. 2(36). Ч.2. – С. 186-191.
- 9.Хуторской А.В. Ключевые компетенции как компонент личностно-ориентированной парадигмы образования / А.В. Хуторской // Народное образование. – 2003. - №2. – С. 55-61.
- 10.Ягупов В.В. Компетентнісний підхід до підготовки фахівців у системі вищої освіти / В.В. Ягупов, В.І. Свистун // Наукові записки Національного університету «Києво-Могилянська Академія». Педагогічні, психологічні науки та соціальна робота. – К.: КМ Академія, 2017. Т. 71. – С. 3-8.

15. Інформаційні ресурси

<http://studentam.net.ua/content/view/7702/97/>

<http://readbookz.com/book/172/5428.html>

<http://www.stattionline.org.ua/pravo/62/8689-osnovni-skladovi-profesijno%D1%97-kompetentnosti-vikladacha-vishhogo-navchalnogo-zakladu.html>